

Vårdhygieniska aspekter på AC/luftkylare och portabla fläktar i vårdmiljö, SÄS

Förändringar sedan föregående version
Redaktionella ändringar, giltighetstiden förlängd.

Sammanfattning

Portabla fläktar eller luftkylare kan ibland vara ett alternativ för att förbättra inomhusmiljön vid varmt väder. Samtidigt finns möjliga risker för spridning av vårdrelaterade infektioner vid användning i vårdmiljö. Rutinen beskriver vilka krav som ställs för att minimera dessa risker vid användning.

Bakgrund och syfte

Dokumentet syftar till att stödja verksamheter i bedömning av vårdhygieniska risker avseende kylsystem som används i samband med värmebölja.

Värmeböljor kan få stora konsekvenser för såväl patienter som medarbetare i vården. Etablerade åtgärder för att minska värmestrålning och hålla inomhustemperaturen nere ska användas i första hand. Det innefattar som första åtgärd att hålla fönster stängda och använda befintliga solskydd.

Varje verksamhet bör ha en plan för åtgärder vid värmebölja. Stöd till framtagande av en sådan plan finns på Folkhälsomyndighetens sida [Beredskap vid värmebölja](#) samt i skriften [Att hantera hälsoeffekter av värmeböljor: Vägledning till handlingsplaner](#).

Utförande

Se i första hand över möjlighet till solskydd, exempelvis solfilm eller persienner/markiser. När ytterligare åtgärder behövs kan AC/luftkylare eller portabel fläkt övervägas men användning i vård och omsorgsmiljö bör alltid föregås av en riskvärdering där nyttan vägs mot risk för spridning av mikroorganismer och konsekvenser för patienter och personal.

Fastighetsförvaltare bör kontaktas inför användning av portabla system eller fläktar i utrymmen med specialventilation (till exempel över-/undertrycksventilation) för att säkerställa att luftflöden och antal luftväxlingar i rummet inte störs.

AC/luftkylare

Risker med användning av AC/luftkylare

Risker uppkommer främst vid brister i underhåll då mikroorganismer kan tillväxa i systemen och spridas i luften.

Befuktningssystem av utgående luft ska inte användas på grund av risk för tillväxt av bland annat legionellabakterier i dessa.

Luftutflödet kan potentiellt öka utspridning av damm, partiklar, hudflagor och mikroorganismer (till exempel Aspergillus) i rummet.

Misstänkt spridning av luftvägsvirus via recirkulerad rumsluft finns beskrivet men underlaget är osäkert.

Råd vid användning av AC/luftkylare

- System med befuktning av luft ska inte användas
- Utför underhåll av systemet enligt tillverkarens instruktioner, inklusive regelbunden tömning och rengöring av behållare för kondensvatten
- Placera på ett sätt som minimerar dammansamling
- HEPA-filter rekommenderas
- Utåtgående luftström bör riktas mot taket
- Undvik användning vid vårdmoment med ökade renhetskrav; exempelvis såromläggning, kateter/PVK-

sättning, CVK-omläggning samt uppackning av rena och sterila material

Då luftströmmen potentiellt kan öka spridning av befintliga mikroorganismer i rummet är det viktigt att rutiner finns för rengöring av patientnära och horisontella ytor för desinfektion av tagytor.

Portabel fläkt

Risker med användning av portabel fläkt

Fläktanvändning ger ett högt luftflöde, vilket ökar utspridning av befintligt damm, partiklar, hudflagor och mikroorganismer i omgivningen. Patienten riskerar då att infekteras såväl direkt som indirekt via kontaminerade ytor eller material.

Teoretiskt kan ett högt luftflöde sprida droppar av kroppsvätskor längre bort än förväntat vilket bör beaktas vid vårdmoment med risk för stänk och vid vård av patient med luftvägsinfektion (droppsmitta).

Råd vid användning av portabel fläkt

Användning av portabel fläkt avråds helt från i:

- Lokaler för verksamheter där höga renhetskrav ställs (till exempel operationssal, dialys, intensivvård, hematologi, transplantation, neonatologi, sterilcentral/ förråd och där steril endoskopiutrustning förvaras)
- Rum där patienter med utbredda hudskador/sår vårdas
- Lokaler där vård ges till patienter med nedsatt immunförsvar
- Rum där flera patienter vårdas eller vistas samtidigt
- Rum där patienter med luftburen smitta vårdas
- Rum där patienter vårdas med tillstånd där högt luftflöde kan innebära spridning av mikroorganismer såsom MRSA, norovirus och Clostridioides difficile.

Om fläkten används:

- placera fläkten i sängnivå eller högre.

- luftflödet ska riktas upp mot taket.
- Stäng alltid av fläkten inför vårdmoment med ökade renhetskrav (till exempel såromläggning, katetersättning, CVK-omläggning, PVK-sättning samt upppackning av rena och sterila material)

Rengör fläkten enligt tillverkarens rekommendationer. Fläktar som inte kan rengöras inuti ska inte användas (till exempel fläktar utan rotorblad).

Desinfektera med ytdesinfektionsmedel med tensid efter varje vårdtillfälle och innan fläkten flyttas till annan patient. Överväg utökad städning och rengöring av rummet om patienten i hög utsträckning utsöndrar mikroorganismer (till exempel tillstånd med ökad fjällning av hud, sår, hosta, kräkning eller diarré).

Relaterad information

- [Värmeböljor](#) – vägledning till handlingsplaner - Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)
- [Smittrisker \(AFS 2023:10\)](#), föreskrifter - Arbetsmiljöverket (av.se)

Kunskapsöversikt

- Heat Health Risks | Global Heat Health Information Network <https://ghhin.org>
- CDC, Guidelines for Environmental Infection Control in Health-Care Facilities (2003) <https://www.cdc.gov/infectioncontrol/guidelines/environmental/background/air.html>
- Guidelines for the Use of Portable Electric Fans in Healthcare Settings - HSE.ie (2018) <https://www.hse.ie/eng/services/list/5/publichealth/publichealthdepts/extreme/fan-guidelines.html>
- Infection Prevention and Control Practice Handbook (nsw.gov.au)

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

https://www.cec.health.nsw.gov.au/data/assets/pdf_file/0010/383239/IPC-Practice-Handbook-2020.PDF

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Susanne Roos, (susro4), Hygiensjuksköterska

Granskad av: Susanne Roos, (susro4), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-312

Version: 6.0

Giltig från: 2026-02-05

Giltig till: 2028-02-02